

Z N A N S T V E N E U S T A N O V E

POVIJESNI MUZEJ FRANCUSKE

Zdenko Vojnović

Dva su osnovna ishodišta, s kojih se poslije ovoga rata prišlo reorganizaciji Povijesnog muzeja Francuske: upotrebiti pretežnim dijelom arhivski izvorni materijal za izložbe i usmjeriti svoju funkciju odgojnoj svrsi. Organizacioni kompleks zbivanja oko toga muzeja prilično je utjecao na njegovu strukturu. Ustvari, Povijesni muzej Francuske proizašao je iz Nacionalnog arhiva i sredine, koja je pravo blago isključivo povijesnih dokumenata, te ne treba nego segnuti u tu riznicu, da se prema potrebi rada izluči i izabere najprikladnija građa za prikaz izvjesne teme. Kao u mnogim suvremenim muzejima, i ovdje su izložbe djelomično povremenog karaktera, i to je vjerojatno jedan od dosta važnih razloga da je uprava Nacionalnog arhiva odlučila dopustiti izlaganje izvornih dokumenata, bez veće opasnosti da oni trajnim izlaganjem budu podvrgnuti oštećenju. Važnije od ovoga tehničko-konzervatorskog razloga bio je širi, muzeološki. Htjeti oživjeti historijske teme, približiti dokumente što neposrednije publici, djelovati na odgoj historijske svijesti pojedinaca, znači isključiti što je više moguće svaki posredni element pristupanja izvoru i dokumentaciji problema ili podataka. Izvorni je dokument pritom od najneposrednijeg djelovanja, on štoviše prelazi preko isključivo intelektualnog primanja stvari i zahvaća emotivni doživljaj promatrača. Taj osnovni uvjet, koji ovdje može biti ostvaren, odlučio je i smjer muzeju. Mjesto specijalističke, studentske zbirke instituta, koja izlaže specifične rezultate svoga naučnog istraživanja, Povijesni je muzej Francuske odlučio da pristupi odgoju historijske svijesti svojih posjetilaca, to jest razvijanju smisla za činjenično vrednovanje historijskih procesa i zbivanja.

Osnovan g. 1868, bio je to isprva Paleografski i sigilografski muzej u sklopu Nacionalnog arhiva. Iako je uoči Drugog svjetskog rata stajao pred reorganizacijom, muzej je reorganizirao tek 1949 Ch. Braibant, direktor Nacionalnog arhiva, potican

* Redakcija se prvobitno nadala, da će na ovom mjestu moći da čitaoca upozna s današnjim stanjem Povijesnog muzeja Hrvatske, koji je nedavno prešao u sklop Jugoslavenske akademije znanosti i umjetnosti. Kako u tome nije zasada iz više razloga uspjela, a kako djelatnost toga muzeja, prvoga te vrste kod nas, predstavlja još uvijek problem i za historičara i za muzeologa, redakcija je odlučila da čitaoca upozna barem s jednim historijskim muzejem, koji već s uspjehom djeluje. Osim dvaju priloga, iz kojih se može dobiti jasna predodžba o Historijskom muzeju Francuske, njegovoj svrsi i radu, donosimo također prilog Zđ. Munk o radovima, koje Konzervatorski ured u Zagrebu već duže vremena provodi na obnovi zamka Trakošćan. Činimo to zbog toga, što je u svoje vrijeme pao prijedlog, da se jedan takav dvorac u Hrvatskom Zagorju uredi kao muzej feudalnog razdoblja, a u ovom se slučaju konkretno pokazuje, što se od jednoga dobro ušćuvanog dvorca može danas uraditi. Ako Trakošćan, poslije svega, ne će moći da bude historijski muzej, mislimo, da će njegova obnova — u onom smislu, u kome se sada provodi — značiti nesumnjivo obogaćenje na jednom području, koje je velikim dijelom zajedničko i historijskim muzejima. — *Redakcija.*

stalno od Ministarstva za narodno prosvjeđivanje i rukovodstva Muzeja Francuske, u okviru nastojanja da se što bolje uspostavi dodir između muzeja i školske nastave.

Već sam po sebi, Povijesni je muzej Francuske smješten u prikladni ambijent, barem što se tiče osnovnog dojma za publiku, koja ga posjećuje: 60, Rue du Francs Bourgeois, tako reći u srcu starog Pariza smješten je Nacionalni arhiv. Srednjovjekovne tornjeve Hotela de Clisson i renesansne zidove Hotela de Guise povezao je u svom remek-djelu u jednu arhitektonsku cjelinu Pierre Alexis Delamaire sagrađivši pod konac epohe Louisa XIV. u tom sklopu Hotel de Soubise i Rohan.

Ovdje, u neposrednoj vezi s jednim od najbogatijih arhiva svijeta, muzeju stoje na raspolaganju povijesni dokumenti koji sežu sve do VII. st. i minijature, planovi, karte, stari grafički listovi, pečati, grbovi, medalje, čak i odjeća i poneki dokazni materijali velikih rasprava u historiji.

Na stubištu I. kata, prije ulaza u izložbene dvorane muzeja, više velike fotografije, fotomontaže, grafički prikazi i stari bakrorezi. Tu su tekstovi o povijesti arhiva, o odnosu arhiva i svjetske povijesti, o odnosu povijesne nauke i muzeja. Iznosim neke dijelove tih tekstova u vezi s Povijesnim muzejem:

»Muzej može evocirati u cjelini više podataka od političke povijesti. On može rekonstruirati atmosferu prošlosti. Muzej stvara direktan kontakt s dokumentom i oživljava predmete. On potiče na samostalne sudove, odučava od primanja gotovih sudova iz druge ruke.«

Na kraju prilazne galerije stoji velika fotografija modela »Povijesnog grada« (La cité de l'histoire). Po tom nacrtu Povijesni bi grad sadržavao zgrade, u kojima bi bila smještena: biblioteka, dvorana za naučna udruženja, dvorana za predavanja, centar dokumentacije, muzej svjetske povijesti, institut za povijest tekstova, odjeljenje za mikrofilm, prostorije za proširenje spremišta, međunarodni dom arhivista, atelier za uveze i popravke te skladište.

U izložbenim dvoranama muzeja postoje uz dvoranu opremljenu na najmoderniji muzeološki način i dvorane starinskog tipa u uređivanju muzeja. Prva dvorana, muzeološki najuspjelija, sadrži vitrine savremeno dimenzioniranih konstrukcija, osvijetljene napumpiranim fluorescentnim svjetlom, koje publika može sama pritiskom na puce (»minutière«) da upali, paravane savremenih oblika u odgovarajućoj krivulji tlocrta, zatim fotografije velikih formata, kronološke table. Ostale su dvorane ispunjene starim tipom vitrina, ponegdje stilskim namještajem.

Čitav je izložbeni materijal arhivskih dokumenata grupiran prema sadržaju. Izložbenim dvoranama nižu se jedinice, koje prikazuju formiranje francuskog jedinstva, razvoj crkvene organizacije u Francuskoj, križarske ratove, te publiku dovode do izložaka, koji prikazuju saziv Konventa, preko Napoleonove oporuke do naših dana. Tu nalazimo na primjer ovakve izvornike: svitak, kojim se javlja smrt sv. Vitala Klodoviku II, iz g. 640; dokument o osnutku grada Pariza iz g. 1176; bulu Klementa VI, kojom osniva Sorbonu; jedan srednjovjekovni popis pariskih ulica; registar povelja, koji sadrži naslove utemeljenja Collège du Huban uništenog za Revolucije (primitivistički crteži crtavaju život koleža, na pr. »Kako dijete, koje se noću prvo probudi, mora da potegne za zvono i reče: »Ave Maria«); »Inventar dijamana i dragulja Krune« iz g. 1774, u crvenoj koži ukrašenoj zlatotiskom; dnevnik Louisa XVI, »Lovišta kraljice i gosp. grofa d'Artois-a« iz g. 1783; »Novosti o zastorima Marije Antoinette« s uzorcima tkanina; igrače karte s listinom uzvanika na kartašku partiju kod Louisa XVI. Posebna je soba ispunjena bogatim arhivskim materijalom, Napoleonovim dnevnikom, dokumentima bitaka i ostalim spomenicima iz života i vremena cara. U sobi princeze de Soubise izložena su pisma Madame de Sevigné.

Izvjesni dio izvornog arhivskog materijala muzeološki je prilagođen tako, da je na primjer čitav niz dragocjenih srednjovjekovnih pečata (arhiv posjeduje pečate

svih suverena i vlada Francuske) fotografski snimljen i povećan te se može preko njih pratiti ne samo razvoj njihove likovne forme, već i pojedini kulturno-historijski podaci. Isto tako posredno prikazani su u različitim snimkama, crtežima i presjecima arhitektonsko-stilski elementi razvoja crkvene arhitekture u Francuskoj.

Vršeći sve intenzivnije svoju osnovnu preuzetu funkciju, Povijesni muzej Francuske priredio je nekoliko povremenih izložbi, od kojih spominjem: »Umjetnost i život Srednjeg vijeka s grbovima i pečatima«, »Pola vijeka povijesti«, »Fénelon i njegovo vrijeme«.

O rezultatima pedagoškog djelovanja Povijesnog muzeja Francuske dokumentarno je pisala u reviji »Museum« V, br. 4, Regine Pernaud, »L'expérience pédagogique du Musée de l'histoire de France«.

U sredini, u kojoj je nastao i djeluje Povijesni muzej Francuske, ne postavljaju se problemi, da li je muzej naučna ustanova ili nije, da li je naučni karakter muzeja deterioriziran prihvaćanjem prosvjetne ili odgojne funkcije muzeja i da li su između jednoga povijesnog muzeja i arhiva sve mogućnosti suradnje isključene.

Istovremeno, nakon više od stoljeća i po, Francuska nema Muzeja Revolucije.

H I S T O R I J S K I
Z B O R N I K

GODINA VI.

1953

BROJ 1-4

NAKLADA »ŠKOLSKA KNJIGA« / ZAGREB

Redakcioni odbor

OLEG MANDIĆ

JAKŠA RAVLIĆ

JAROSLAV ŠIDAK

Glavni i odgovorni urednik:

JAROSLAV ŠIDAK

IZDAJE
POVIJESNO DRUŠTVO HRVATSKE
Z A G R E B

Naklada »Školske knjige«, Zagreb, Prilaz J. N. A. 2. Štampanje dovršeno mjeseca
svibnja u »Tipografiji« u Zagrebu.